

2024 жылдың ағымдағы нәтижелері (2 жартыжылдық)

AP19676064 «Қазақстан Республикасындағы цифрлық құқықтар: цифрлық трансформация дәуірінде құқықсубъектілігі мазмұнын кеңейтудің құқықтық тетіктерін дамыту (жеке құқық қатынастары контексінде)

Сипаттамасы бар күнтізбелік жоспар бөлімі	Іске асыру мерзімдері	Орындалған жұмыстың/алынған нәтижелердің қысқаша сипаттамасы	Ықтимал қолдану туралы ақпарат
<p>Күнтізбелік жоспар бөлімі: № 5</p> <p>Цифрлық құқықтарды құқықтандыруды талдау және негіздеу, бұл процестің оң және теріс аспектілерін «цифрлық жетілу» деңгейін ескере отырып анықтау.</p>	<p>Шілде-15 қараша</p>	<p>Берілген бөлім бойынша барлық жұмыстар орындалды, атап айтқанда, цифрлық құқықтардың заңдылығын талдау және негіздеу жүргізілді, Қазақстанда кейбір цифрлық құқықтарды заңнамалық деңгейде енгізу тәуекелдері мен мүмкіндіктері анықталды. Барлық жоспарланған нәтижелерге қол жеткізілді. КОКСНВО ұсынған журналда бір мақала орнына үш мақала жарияланды: Молдажанов М.Б., Қайшатаева А.К., Кулубекова А.Ж. Цифрлық экономика дәуіріндегі экономикалық және құқықтық тәуекелдер Қазақстан Республикасында // Қазақ экономика, қаржы және халықаралық сауда университетінің ЖАРШЫСЫ, 2024, 2 ISSN 2304-7216 URL: http://vestnik.kuef.kz/web/uploads/file-vestnik/520b9b26ca864cad6ea7ec931f7e9c1a.pdf Молдажанов М.Б., Қайшатаева А.К. Қазақстандағы цифрлық дамудың экономикалық және құқықтық қауіптері // Вестник Торайғыров университеті. экономикалық серия, 2024, 3 ISSN 2710-3552 DOI: https://doi.org/10.48081/UTCI9917 Разиева Д.Б. Цифрлық экономика жағдайындағы платформалық жұмыспен қамты-</p>	<p>Зерттеу нәтижелерін қолдану</p> <p>Білім беру саласы</p> <p>Цифрлық құқықтар бойынша оқу бағдарламаларын әзірлеу және жаңарту.</p> <p>Заңгерлік және IT факультеттерінің студенттеріне арналған өзара пәндер аралық курстарын енгізу. Оқытушылар үшін әдістемелік ұсыныстар әзірлеу.</p> <p>Мемлекеттік реттеу</p> <p>Заңнаманың жағдайын талдау және цифрлық құқықтарды интеграциялау бойынша ұсыныстар әзірлеу.</p> <p>Азаматтардың цифрлық құқықтарын қорғауға арналған нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу. Цифрландыру саясатын қалыптастыруда тәуекелдерді ескеру.</p> <p>Академиялық және ғылыми орта</p> <p>Цифрлық құқықтарды құқықтандыру мәселелері бойынша ғылыми дискуссиялар мен зерттеулер ұйымдастыру.</p> <p>Цифрлық құқықтарды өзара пәндер аралық зерттеулерге қосу. Халықаралық сарапшылармен және университеттермен ынтымақтастық.</p> <p>Цифрлық саясат және бизнес</p> <p>Бизнесінің цифрлық құқықтарды құқықтық рет-</p>

		<p>лу: еңбек құқығы аспектілері // Вестник академии право-охранительных органов #3? 2024/ С/ 36-43 URL: https://vestnikacademy.kz/?p=2935&lang=ru#flipbook-df_2941/37/</p> <p>Сонымен қатар, осы бөлім аясында Разиева Д.Б.-ға «Цифрлық экономика жағдайындағы платформалық жұмыспен қамтылу: еңбек құқығы аспектілері» ғылыми туындысына авторлық куәлік № 48339 берілді.</p>	<p>теуге әсерін бағалау. Мемлекет, азаматтар және бизнестің мүдделерін теңдестіруге арналған стратегияларды әзірлеу. Цифрлық трансформацияның тәуекелдерін болжау.</p> <p>Халықаралық ынтымақтастық</p> <p>Цифрлық құқықтарды құқықтық реттеу бойынша Германия тәжірибесін қолдану.</p> <p>Үздік халықаралық тәжірибелерді ұлттық құқықтық жүйеге енгізу.</p>
<p>Күнтізбелік жоспар бөлімі: № 5.1</p> <p>Цифрлық құқықтарды бекіту мәселелері бойынша сауалнама жүргізу.</p>	<p>Шілде-15 қараша</p>	<p>Құрастырылған сауалнамалар негізінде социологиялық сұрау жүргізілді, ол анонимді сауалнамалау және сапалық сұхбат жүргізу түрінде өтті. Студенттер арасында жүргізілген анонимді сауалнама нәтижесінде келесі сұрақтар бойынша алынған нәтижелер көрсетілді: цифрлық құқықтар концепциясын білу және түсіну, цифрлық құқықтармен байланысты тақырыптардың оқу процесіне енгізілуі туралы күтілетін нәтижелер, цифрлық құқықтар мәселелерін болашақ мамандықтарында зерттеуге қызығушылық, цифрлық құқықтарды құқықтық реттеу маңыздылығын бағалау.</p> <p>Нәтижелер келесідей болды:</p> <p>1. Ақпараттандыру деңгейі: Көптеген студенттер цифрлық құқықтар туралы шектеулі білімін көрсетті, бұл олардың оқу бағдарламаларында базалық ұғымдардың болуына қарамастан.</p> <p>2. Тақырыпқа қызығушылық: Цифрлық құқықтарды терең зерттеуге жоғары қызығушылық бар, әсіресе IT және заң факультеттерінің студенттері арасында.</p>	<p>Халықаралық тәжірибелерді ұлттық құқықтық жүйеге енгізу.</p> <p>Қазақстанның цифрлық құқықтар бойынша халықаралық бастамаларға қатысуы.</p> <p>Зерттеу нәтижелері заңнамалық бастамалар, білім беру реформалары мен ғылыми жарияланымдардың негізі бола алады, сондай-ақ мемлекеттік органдар мен бизнесті цифрлық стратегияларды әзірлеуде бағдар ретінде қызмет етеді.</p>

		<p>3. Оқу бағдарламаларын жаңарту қажеттілігі: Сауалнамаға қатысқандардың 70%-дан астамы цифрлық құқықтар мәселелерін курстарда толығырақ қарастыру қажет деп есептейді. Бұл бөлім жұмыстар цифрлық құқықтардың Қазақстанда заңдастыру деңгейі мен мүмкіндіктерін анықтау үшін ППС және ғалымдар арасында жүргізілетін келесі кезеңге негіз болды.</p>	
<p>Күнтізбелік жоспар бөлімі: № 5.2 Цифрлық құқықтардың кейбір түрлерін құқықтық тұрғыдан бекітудің оң және теріс жақтарын анықтау.</p>	<p>Шілде-15 қараша</p>	<p>Цифрлық құқықтарды заңдастырудың оң және теріс жақтары анықталды. Сондай-ақ, цифрлық құқықтарды заңнамалық түрде бекітуге байланысты мүмкін болатын қауіптер анықталды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тақырыптық көзқарастардың даулы болуы. • Құқыққа тең қол жеткізуді қамтамасыз етуде қиындықтар. • Заңдық саясатта бизнестің күшті позициясы. • Азаматтардың құқықтық санасының жеткіліксіздігі. • Атқаруды қамтамасыз етудегі күрделілік. 	
<p>Күнтізбелік жоспар бөлімі: № 6 Қазақстан Республикасының ұлттық заңнамасы деңгейінде цифрлық құқықтарды бекіту мүмкіндіктері бойынша әдістемелік ұсыныстар әзірлеу және оның практи-</p>	<p>Шілде-15 қараша</p>	<p>Цифрлық құқықтарды Қазақстан Республикасының ұлттық заңнамасында бекіту мүмкіндігін зерттеуге арналған әдістемелік ұсыныстар әзірленді. Бұл әзірлемелерде қазіргі заңнамалық жағдайдың талдауы ұсынылып, цифрлық құқықтарды елдің құқықтық жүйесіне интеграциялау жолдары ұсынылған. Цифрландыру жағдайында құқықтық реттеуді жақсарту және азаматтардың цифрлық кеңістіктегі құқықтарын қорғауды қамтамасыз ету үшін ұсыны-</p>	

<p>калық маңыздылығын дәлелдеу.</p>		<p>стардың практикалық маңыздылығы негізделген. Сонымен қатар, осы бөлімді орындау аясында Висмар қаласына (Германия) іссапар ұйымдастырылды: Висмар Қолданбалы Ғылымдар Университеті, Технология, Бизнес және Дизайн. Іссапар барысында сарапшылармен және мемлекеттік органдармен бірқатар кездесулер өткізілді, Германия заңнамасындағы цифрлық құқықтарды жүзеге асырудың үздік тәжірибелері зерттеліп, оларды құқықтық жүйеге интеграциялау қарастырылды. Алынған білім мен тәжірибе Қазақстан Республикасының цифрлық құқықтар саласындағы ұлттық заңнамасын жетілдіруге арналған ұсыныстарды әзірлеуде қолданылды.</p>	
<p>Күнтізбелік жоспар бөлімі: № 6.1 Цифрлық құқықтарды бекіту мүмкіндіктерін анықтау мақсатында фокус топтар аясында сұхбаттасу және бақылау жүргізу.</p>	<p>Шілде-15 қараша</p>	<p>Социологиялық сауалнама жүргізіліп, аналитикалық анықтама дайындалды. Мақсаты: ғалымдар мен жоғары оқу орындарының оқытушыларының көзқарасы бойынша цифрлық құқықтарды құқықтық реттеудің перспективасы мен тәуекелдерін бағалау. Негізгі сұрақтар: қазіргі жағдайдағы цифрлық құқықтарды құқықтық реттеу мүмкіндіктері, цифрлық құқықтар үшін құқықтық базаны енгізумен байланысты проблемалар мен тәуекелдер (мысалы, құпиялылықты бұзу, еркіндікті шектеу), технологиялардың жедел даму жағдайында құқықтық реттеудің перспективалары, цифрлық құқықтарды зерттеуде пәнаралық тәсілдің рөлі.</p>	

		<p>Сапалық сұхбат жүргізу нәтижесінде ғалымдар мен ППС-тан алынған нәтижелер келесідей болды:</p> <p>1. Тәуекелдер: Көптеген қатысушылар мемлекет тарапынан артық бақылау жүргізілуі мүмкіндігіне алаңдаушылық білдірді, бұл ақпараттың еркіндігі мен жеке құқықтарға әсер етуі мүмкін. Сондай-ақ, цифрлық технологиялардың жылдам эволюциясына қазіргі құқықтық базаның сәйкес келмеуі туралы алаңдаушылықтар бар.</p> <p>2. Мүмкіндіктер: Респонденттердің көпшілігі цифрлық құқықтар саласында құқықтық реттеудің қажеттілігін мойындады, бұл пайдаланушыларды қорғауға, цифрлық қауіптерді болдырмауға және интернеттегі қақтығыстарды шешуге құқықтық механизмдер қамтамасыз етуге бағытталған.</p> <p>3. Пәнаралықтық: Цифрлық құқықтар мәселесі кешенді тәсілді қажет етеді, оған құқық, технологиялар және этика кіреді, бұл пәндер интеграциясы бойынша академиялық</p>	
--	--	--	--

		бағдарламаларда ұсыныстардың көптігімен расталады. 4.	
Бақылау жоспарының бөлімі: № 6.2 Цифрлық құқықтарды Қазақстанда заңнамалық тұрғыдан бекіту бойынша әдістемелік ұсыныстар әзірлеу.	Шілде-15 қараша	Цифрлық құқықтарды заңнамалық бекіту бойынша әдістемелік және құқықтық тәсілдерге шолу жүргізілді. Ұсынымдар әзірленді және Қазақстанда кейбір құқықтарды заңнамалық бекітудің стратегиялары мен ықтимал модельдері әзірленді. Қолда бар нормалар арқылы айқын емес реттеу стратегиясы; Осы құқықты жергілікті реттеу арқылы енгізу мүмкіндігі туралы диспозитивтік сипаттағы нормалар арқылы ұсынымдық реттеу стратегиясы; Осы саладағы нақты нақтыланған нормалар мен стандарттарсыз заңнамалық тану арқылы базистік реттеу стратегиясы. Толық елемеу стратегиясы және оларды заңнамалық деңгейде еске алу қажеттілігі. Үзіліп тұратын реттеу стратегиялары, атап айтқанда заң нормаларын белгілі бір кезеңге қолданбау Заңдастыруда тәуекелге бағдарланған тәсілді пайдалану дамудың осы кезеңінде ақталған қадам болып табылады, бірақ мәселелерді толық елемеу немесе осы мәселеде тым сақтық теріс салдарларға әкеп соғуы мүмкін.	
Календарлық жоспардың бөлімі: № 6.3 Алынған нәтижелерді апробациялау, білім беру процесіне	Шілде-15 қараша	Алынған нәтижелерді апробациялау әдістемелік ұсыныстарды тәжірибе жүзінде сынақтан өткізу және оларды құқық және цифрлық технологиялар саласындағы сарапшылармен талқылауды	

енгізу.		<p>қамтыды. Қорытындылар негізінде Stepik платформасында қазақ және орыс тілдерінде «Цифрлық құқықтар: біз олар туралы не білеміз? (Негізгі курс)» онлайн-курсы әзірленіп, енгізілді, ол цифрлық құқықтарды құқық факультеттерінің студенттері үшін білім беру процесіне интеграциялайды. Сонымен қатар апробация аясында Қайшатаева А.К. 2024 жылғы 26 қарашада әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың 90 жылдығына арналған «ҚР білім беру саласында цифрлық заңнаманы жүзеге асыру және оның құқықтық аспектілері» тақырыбында Республикалық ғылыми-практикалық конференцияға қатысып, «Автоматтандырылған шешімдер және академиялық әділдік: университеттерде плагиат анықтау контекстіндегі әділдік құқығы» тақырыбында пленарлық отырыста баяндамасын жасады.</p>	
---------	--	---	--